

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚਿੱਤਰ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

f pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜ਼ਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 15

No. 365

January 27, 2021

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771

Ph 530-315-1020

ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਰੇਲੀ ਦੌਰਾਨ ਹਿੱਸਾ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ, ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਰੀ

ਹਿੱਸਾ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁੱਕਰੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਤੌਤ ਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੇਚ ਘੰਟੇ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜ਼ਹਿਦ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਈਟੀਓ ਵਿੱਚ ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਝੜਪ ਹੋਈ। ਆਈਟੀਓ ਵਿੱਚ ਟਰੈਕਟਰ ਪਲਟਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਉਹ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਰਾਮਪੁਰ ਦੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਿਬਿਥੇ ਦਾ ਵਾਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਕਰਬਾ ਚੌਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅੰਬਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੇਲੇ ਬਰਸਾਏ।

ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਵਿਖੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ 2 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਂਟ ਸਟੀਫਨ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਢੀ ਗੰਭੀਰ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਤਰੀਕੀਨ 18-19 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਿੰਡ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬੁਲੈਟ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਂਟ ਸਟੀਫਨ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੈਕਟਰ ਪਲਟ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

ਉਤਰਾਖੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਹਿੱਸਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਐਂਡ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 4 ਈਸਟਰਨ ਰੇਜ਼, ਇੱਕ ਦੁਆਰਕਾ ਦੇ ਬਾਬੇ ਹਰਿਦਾਸ ਨਗਰ ਪੁਲਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਨਜ਼ਦਗੜ, ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹਿੱਸਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਨੇ 4 ਹੋਰ ਪਰਦੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਂਡਵ ਨਗਰ, ਦੋ ਗਾਜੀਪੁਰ ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੀਮਾਪੁਰੀ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ 8 ਬੱਸਾਂ, 17 ਗੱਡੀਆਂ, 4 ਕੰਟੋਨਰ ਅਤੇ

Certified Insurance Agent

Gurdarshan Singh Mann

Global Green
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸ੍ਯੂਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Gurbachan Singh Mann

300 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੈਰੀਕੋਡ ਤੋਤਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਹਿੱਸਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 86 ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 45 ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਟਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ, 18

ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ, 18 ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਕਈ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੂਕ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨ ਵਲ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਵਿਚਾਲੇ ਝੜਪਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਾਹੀ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਚੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਗ੍ਰਾਹੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ। ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਛੇਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਦੀਆਂ 15 ਕੰਪਨੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਂਡ. ਦੀਆਂ 10 ਕੰਪਨੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਨਣ। ਉਥੇ ਹੀ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਲਾ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ 'ਚ ਗ੍ਰਾਹੀ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਗ੍ਰਾਹੀ ਮੰਤਰਾਲਾ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 3 'ਤੇ)

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਗਿਫ਼ਿਜ਼ੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫ਼ਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫ਼ਤਰ ਸੈਕਰੈਟੈਂਸ ਦਫ਼ਤਰ
4408 S. Grimmer Blvd # 208 Fremont, CA 94538 Jackson Height, NY 11372 Sacramento CA-95691 510-657-6444 718-533-8444 916-372-448 phone 559-271-5511

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)

408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)

Budwal and Associates
315 Piercy Road, San Jose, CA 95138
Budwal@sagepointadvisor.com

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# OF22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

AUTOBAHN
Body & Paint

Specializing in Convenience & Quality

ਭਾਟਾਂਗ ਅਤੇ ਪੋਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੇ

Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੇਲ, ਸੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਬਾਇਡਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਤਮਾਮ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 46ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਵਾਲੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ ਭੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਘਰੇਲੂ ਧੰਧਰ 'ਤੇ, ਬਲਕਿ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਰਸਤ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਇਡਨ ਨੂੰ ਇਕ ਅਤਿਅੰਤ ਪਾਟੋਧਾਤ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਟੋਧਾਤ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿੰਨੇ ਫੁੱਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਛੇ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ ਗਏ ਸਨ ਜਦ ਇਕ ਅਣਕਿਆਸੇ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਤਹਿਤ ਟਰੰਪ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਕੈਪੀਟਲ ਹਿੱਲ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਗ-ਹਸਾਈ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਇਹ ਵਾਕਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਅਸਹਿਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਤਾਨਾਸਾਹ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸੀਜ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਰਸ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਉੜਾ-ਐੜਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਮਾਮ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਆਤ ਹੇਠ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਘਰੇਲੂ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਪਏ ਇਹਨਾਂ ਖੱਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਖੱਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਤ੍ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਫੁੱਲੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬਸ ਇਹ ਹੋਰ ਫੁੱਲੀਆਂ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਨਾਲ

ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਿਲਾ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਨਿਖਾਰ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿਰਸਤ, ਵਾਡਾਵਰਨ ਅਤੇ ਜਿਹੇ ਜਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਜਨਰਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਆਹਫਾਮ ਤੇ ਦੱਖਣ ਏਸੀਆਈ ਮੂਲ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਰਿਧਕਲਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਾਈਕ ਪੈਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਂ ਕੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਉਭਰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿਰਸਤ ਨਾਨਾ ਅਤੇ ਨਾਨੀ ਦੇਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ, ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਹਫਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਉਸਦਾ ਪਾਲਣ ਪੇਸ਼ਣ ਆਜਾਦ ਖਿਆਲਤ ਵਾਲੇ ਵਾਡਾਵਰਨ ਅਤੇ ਉਚ ਪਤਾਈ ਸਮੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਨੇਤਾਗਿਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ ਹੈਰਿਸ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਸਤਰੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਅਮਰੀਕਨ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ ਸੀ। ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੂੰ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਨਾਨਾ ਪੀ ਵੀ ਗੋਪਾਲਨ ਅਤੇ ਨਾਨੀ ਰਾਜਮ ਗੋਪਾਲਨ ਦੇਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੁੜਤੀ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਅਤੇ ਨਾਨੀ ਦੀ ਪਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਨਾ ਪੀ ਵੀ ਗੋਪਾਲਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਦੇ ਢਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕਤਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੱਦੋਂ-ਜਹਿਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਿਆਸਤ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਖੂਨੈਂ ਵਿਚ ਹੈ।

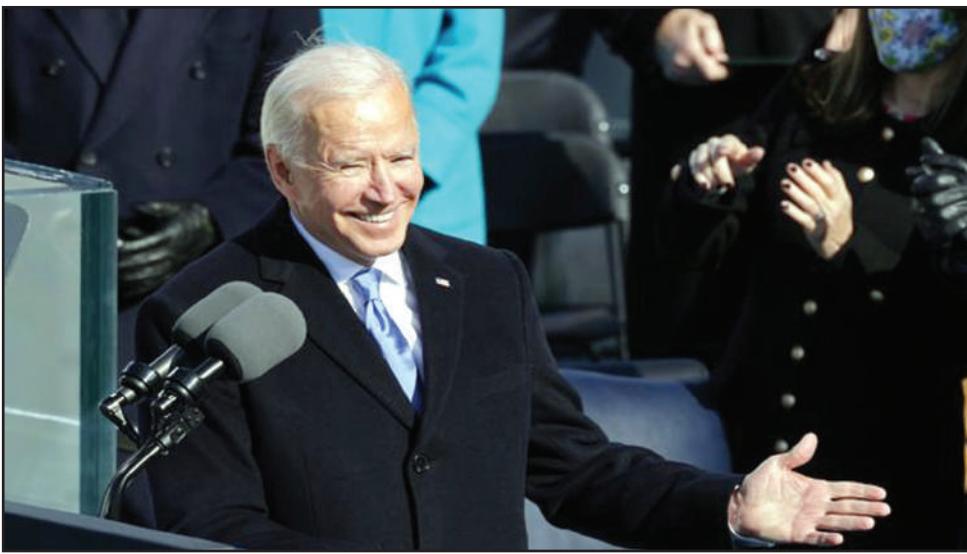
ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ ਉਸਦੇ ਨਾਨਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਪਾਇੰਗਾਨਾਇੰਡੂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਨਾ ਨਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸਨ। ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸਿਆਮਾਲਾ ਗੋਪਾਲਨ 1958 ਵਿਚ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗਾਰਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਰਕਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਮਰਥਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ

ਲਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਰੂਸ ਦੀ ਦੱਖਲਾਂਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਹੋਈ ਪਰ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਟਿਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਸ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਬਾਇਡਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਅੰਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਤੇ ਵਿਰਾਮ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ 'ਹੀਲਿੰਗ' ਅਰਥਾਤ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਰਹਮ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ

ਭਾਇਡਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਇਸ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਲਈ ਅਣ-ਕਿਆਸੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਿਹਨਾਂ 'ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਗੇ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਇਹੀ ਟਰੰਪਵਾਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬੀਤੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸੀਜ਼ਾਰ ਦੇ ਅੰਗੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲਾਚਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਬੀਜਿੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 22 'ਤੇ)

ਵਿਚ ਲਾਅ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬਲੈਕ ਲਾਅ ਸਟੱਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਸਨ। 1990 ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਕੈਲੇਡੋਰਨੀਆ ਦੀ ਬਾਰ ਦੀ ਸੈਂਬਰ ਬਣ ਗਈ।

ਲਾਅ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਲਾਮਡ ਕਾਊਂਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿਲਾ ਅਟਾਰਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 2003 ਵਿਚ ਸਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਅਟਾਰਨੀ ਬਣ ਗਏ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ 2010 ਵਿਚ ਕੈਲੇਡੋਰਨੀਆ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਇਸਤਰੀ ਉਹ ਵੀ ਸਿਆਹਫਾਮ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਹੈ।

3 ਨਵ

ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁੱਕਰੀਆਂ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਨਿਖੇਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਸਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅੱਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਂ ਕੀਤੀ। ਪਾਰਟੀ ਸਾਂਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੱਲ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੰਦੀ ਹੈ। ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਬਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਝੜਪਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਮਾਰਚ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਰੋਦਾਂ 'ਤੇ ਰਾਤ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ, ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਬਾਰਡਰ, ਟੀਕਰੀ ਬਾਰਡਰ, ਮੁੱਕਰਬਾ ਚੱਕ ਅਤੇ ਨੰਗਲੋਈ ਬਾਰਡਰ ਵਿਖੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਉਣ

ਵਾਲੇ ਅਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਸਾਹਿਤਾਨ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਘਟੀਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰੈਸ਼ ਨੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਪਰੇਡ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਦਾਰੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਲੋਕ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੰਦਯੋਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਂਤੀਪੁਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਤੋਤਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਤੀ ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾਵੇਗਾ।

6 ਮਹੀਨੇ ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰੋਦਾਂ 'ਤੇ 60 ਦਿਨ ਤੋਂ ਵਧ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਆਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅਨੁਸਾਸਨ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਰੇਡ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਤੇ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸਾਂਤਮਈ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅੱਜ ਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਤੱਤ ਸਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਯਕੀਨ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਉਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਸਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਕਰ ਲਿਆ। ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ, ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲਤਿਆ ਅਤੇ ਨਿਸਚਤ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾ ਕਰਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਕੋਈ ਜਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਚੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਦੁਖਦਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਤਣਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਡੀਜ਼ੀਪੀ ਦਿਨਕਰ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੋਈ, ਉਹ ਬੋਹੁੰਦ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਤੱਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਸਾਂਤੀਪੁਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਠਿਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਸਾਮਿਲ ਹੋ ਕੇ ਗੜਬੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਾਜ ਇੰਡੀਆ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਬਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਖਬਰ ਹੋਵੇ।

ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਸਾ 'ਚ 86 ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮੀ, 1 ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

(ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਨੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਅਲਰਟ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਠਕ 'ਚ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਵੱਲੋਂ ਵਧ ਫੋਰਸ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਮਾਰਚ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਹਿੰਸਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਦੇਲਨ

ਦੱਲੀ ਵਿਚ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੋਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਮੰਦੇਲਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ। ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੈਂਕਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਵੀ ਦਬਾਅ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਆਰਵਾਂ ਦੌਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਟੁੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪਿਛਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਫਿਲਹਾਲ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਮੈਰਾਬਨ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਲੰਬੀ-ਚੌੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੰਖੇਪ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਤੱਥੇ ਤੇਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਣੀ ਸੁਲਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਉਲੜੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚਿੱਤਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੋਈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਫਿਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮੰਦੇਲਨ ਫਿੱਕਾ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹਿੰਸਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph . 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Pardes Times (2nd office)
Ranjit Kandola ,Managing Editor
530-315-1020, email-Kandola@macloans.net

Buta Ram Joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਤਵਾਰੀਖ ਨੂੰ ਮੇੜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰਚਾ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲੰਬੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਬਰ-ਜ਼਼ਲਮ ਦਾ ਮੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿੱਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੌਰਚਾ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਅਨੋਖਾ ਮੌਰਚਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਤਾਨਾਸਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਡਰ ਤੋਂ ਨਾਕਬੁਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿੱਤ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੇ ਮੌਰਚੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਝੁਕਣਾ ਅਤੇ ਹੱਕਾਵਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਡਰ ਤੋਂ ਨਾਕਬੁਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿੱਤ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੇ ਮੌਰਚੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਝੁਕਣਾ ਅਤੇ ਹੱਕਾਵਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਡਰ ਤੋਂ ਨਾਕਬੁਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿੱਤ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਲੱਗ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ 1921 ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਅਮਰਨਾਥ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ 53

ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ

ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਗੁੱਢਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਪਹੁਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਗੱਲ ਹੁਣ ਕੌਮੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੀ ਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡੇ ਧੋਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਪਤਾਨ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਰਬਰਾਹ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਕੇ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾਤੇ ਵਾਲੇ

ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਰੋਸ ਵਿਚ 27 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਗਾ-ਜਗਾ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੋਜਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1922 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਗਿਆ। 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਰੋਫੈਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦੋ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ ਮਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰੋਮਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ

ਅਖੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਿਆਂ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਚਾਬੀਆਂ ਵਾਪਸ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਆਂ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਚਾਬੀਆਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ। 11 ਜਨਵਰੀ 1922 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰ ਜਾਹਨ ਐਨਾਰਡ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਰੋਮਟੀ ਅੰਕਾਲੀ ਦਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੱਥੇ ਤੇਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਣੀ ਸੁਲਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਉਲੜੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚਿੱਤਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨ

ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ 'ਚੋਂ ਇਕੇ ਬੇਗਾਨੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਕਿਕਲੇ ਟਰੰਪ?

ਅਮਰੀਕਾ ਪੁਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਤੱਤਰ ਨੂੰ ਸਰੋਸਠ, ਉੱਚ ਮੁੱਲਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਲੋਕਤੱਤਰ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਮਹਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਸਿਹਾ ਇਸ ਲੋਕਤੱਤਰ ਸਿਰ ਬੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਵਰਗੇ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਤੱਤਰ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਨਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦਹਾਕੇ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ।

ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਤੱਤਰ, ਕੌਮ, ਭਾਈਚਾਰੇ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ, ਸਿਹਤ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਤੱਤਰੀ ਪਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਕਤਵਰ, ਸਾਨਾਮੰਤਾ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਗੈਰਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਤਾ ਭਰੀ ਸਾਲੀਨਤਾ ਦਾ ਮੁਜਸ਼ਮਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ, ਨੀਮ-ਪਾਗਲਾਨਾ, ਤੋੜ-ਫੋੜ ਅਤੇ ਦਿਹਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਿੱਸਕ ਕਰਦੂਤਾਂ, ਅਨੇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਜਾਂ ਪੈਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਰੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਲਾਹ-ਪਾਹ ਭਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੱਖੜ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਛੁਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਦਤ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਜਗ ਹਸਾਈ ਵੀ ਕਰਾਈ। ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਕਿਮ-ਜ਼ੋਂ-ਉਨ ਨਾਲ ਹੋਛੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੈਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰਡੋ ਨਾਲ ਖਹਿਬੜਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਟਰੰਪ ਦੇ ਸਨਕੀ ਹੋਣ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਗੀਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁਬਾਨੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਫਿਸਿਆ ਰਿਹਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੈਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੌਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਨੇਤੜਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ 45 ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਕੰਮੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਸਰਮਨਾਕ ਹੋਠਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੋਣਗੇ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰਕਲ ਵਿਚ ਫੜਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਧਾਰੈ-ਅਪ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਇਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਤੁਲਨਾ ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਅਤੇ ਬਾਮਸ

ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਸਨ-ਟਾਈਮਜ਼', 'ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਜਰਨਲ', 'ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਈਂਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ', 'ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ', 'ਸੇਇਨਾ ਕਾਲਜ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ, ਨਿਊਯਾਰਕ' ਆਦਿ ਸਾਮਲ ਹਨ। ਸੇਇਨ

ਕਾਲਜ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ ਸੰਨ 1982 ਤੋਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ

ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ 20 ਗੱਲਾਂ

ਜਿਵੇਂ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਤਾ, ਜੋਖਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਾਰਤ, ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ,

ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ (ਸੰਸਦ) ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰ ਪਹਿਲੇ ਵਧੀਆ 5 ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਬਾਮਸ

ਜੈਫਰਸਨ, ਇਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ, ਬਿਉਡਰ

ਰੂਜਵੈਲਟ, 4 ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ

ਫਰੈਕਲਿਨ ਡੀ ਰੂਜਵੈਲਟ ਅਤੇ ਪੰਜ

ਨੀਕੰਮਿਆਂ ਵਿਚ

ਫਰੈਕਲਿਨ ਪੀਅਰਸ, ਮਿਲਾਰਡ ਫਿਲਮੇਰ,

ਜੇਮਜ਼ ਬੁਕਾਨਿਨ, ਐਂਡਰਿਊ ਜਾਹਨਸਨ ਅਤੇ ਵਾਰੇਨ ਹਾਰਡਿੰਗ

ਦਰਜ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਨ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਈਂਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਾ

ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਨੰਬਰ ਇਕ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਹਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜੇਮਜ਼ ਬੁਕਾਨਨ ਸਭ ਤੋਂ ਹੋਠਲੇ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੰਨ 2020 ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਡਿਬੇਟ ਵਿਚ ਨਵੇਂ 46ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਟਰੰਪ ਦੇ ਮੰਹੁੰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਤੁਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਕੰਮੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੋਗੋ।" ਸੰਨ 2018 ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਸੀ।

ਬਰਾਂਡਨ ਰੋਟਿੰਗਹਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੀ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਟਰੰਪ ਸਾਡੇ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਹੋਠਾਂ

ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਵੀ ਪਿਛ ਵਿਚ

ਸੁਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਪਕਾ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਗਤੀਸੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਰਨਾਰਡ ਕੌਨ ਦੀ ਇਹ

ਦਲੀਲ ਬੁਹਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਗਣਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ

ਭੂਮੀ ਕਲਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਕਲਪ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕਮਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਹੌਰੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ

ਜਿਵੇਂ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਸਦਤਾਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਚਾਰਲਸ ਮੈਟਕਾਫ਼ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹਕਮਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਛੋਟੀਆਂ, ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਇਕਾਈਆਂ, ਬਾਹਰੀ ਅਸਰ ਤੋਂ ਆਜਾਦ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਗਣਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਕਲਪ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪਏ

ਵਿਚ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ (ਅੰਗਰੇਜ਼) ਇੱਥੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀਸ ਜਿਵੇਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਾਧਨਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਸਾਥੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਆਪੇ-ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਜਾਂਬਿਅਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਈ ਹਨ।

ਤੋਂ ਉਪਰ ਆ ਸਕੇ। ਦਰਅਸਲ, ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਕੰਮੀ, ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਅਤੇ ਸਰਮਨਾਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ 2017 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕਤੱਤਰ ਦਾ ਚੋਥਾ ਸੱਤੰਬਰ ਮੰਨ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ- ਗੁਆਚੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੂਰ ਹੋਇਆ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਛੁਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਾਸ਼ਿਏ ਉਤੇ ਧੱਕੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਇਕੱਤੇ ਹੋਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਰਗ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਤੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਸਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਜਮ੍ਹਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੋ ਨਿੱਬਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਾਰਕਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਦਲ-ਬਲੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਈਨੇ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ।

ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਸਾ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 127 ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 8 ਤੋਂ 30 ਮਾਰਚ 2020 ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਐਕਟ-1911' ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਫਰ ਕਾਰਜਕਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਲਾਲ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 2019 ਦੀਆਂ ਲੱਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨਕਸਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਈਏਐਸ ਅਤੇ ਪੀਸੀਐਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 20 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚਿੰਠੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸਿਸ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਭਰਨ ਅਤੇ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵੇਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 40 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਫਿਊਂਟੀ ਲੱਗਣੀ ਹੈ। ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ, ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ, ਮਾਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਜੇ ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅੰਲਾਨ ਕਰਨਾ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਅਸਰ ਪਾਏਗਾ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ

ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈਰੀਖਿਆਵਾਂ, ਮੌਸਮ, ਫਸਲੀ ਸੀਜ਼ਨ ਸਮੇਤ ਤਮਾਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਚੋਣਾਂ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਆਰਡੀਨੈਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਗਿਰਾਵਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪੈਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ

ਜੋੜ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਔਰਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਦਾ ਲਿਲ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਕਾਤ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਕਈ ਠੋਸ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਾਂ ਹੋਰ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੱਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ 73ਵੀਂ ਅੰਤ ਸਬਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 74ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੀਆਂ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੀਆਂ। ਇਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਆਮ ਵੋਟਰ ਦੀ ਸੱਦ-ਪ੍ਰੈਡ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰਡ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਸਭਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ ਉਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸੰਸਥਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗਰਮ ਸਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਦਰ ਸੁਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇਹੀ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਏਜੰਡਾ, ਬਣਟ ਦੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਅੰਦਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਗੁਮਾ ਸਭਾ ਨੇ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ

ਤਰਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰਡ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਵਰਗੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਆਮ ਵੋਟਰ ਦੀ ਸੱਦ-ਪ੍ਰੈਡ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰਡ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਸਭਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ ਉਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ (ਯੋਈਪੀਏ) ਅੰਦਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੋਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ (ਐਨਆਈਏ) ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ, ਜੀਓਸਟੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਾਗਰਿਕ ਸੋਧ ਬਿਲ, ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅੰਦਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੇਤ ਤਮਾਮ ਸੋਧਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅੰਦਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਈ ਰਾਹ ਮੋਕਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਡਰਲਿਜ਼ਮ ਤਹਿਤ ਮਿਲੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਜਾ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲਤਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੱਧ ਨੁਮਾਇਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲਤਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਤੇ? ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣ ਸਕੇਗਾ? ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਮਹੰਗੀਅਤ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ ਕਾਰਕਨ ਕੇਵਲ ਕਰਿੰਦੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਣ ਜਾਂ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਖਲ ਸਿਫਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਚਾਪਲੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਹੇਠਲੇ ਧੱਧਰ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਹੋਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਲ-ਬਦਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੋਂ

ਮੇਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵੱਲ ਸਾਰਬਕ ਪਹਿਲ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਗਠਿਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੈਰ-ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੌਜਵੱਤੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਵ ਵਿਚ ਪੋਛੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਉਪਾਧਿਆਏ ਦੇ ਅੰਤੇਦਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤਹਿਤ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪਾਇੰਦਾਨ 'ਤੇ ਖੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਵੇਤਨ, ਬੀਮਾ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਧੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਡਲਿਵਰੀ ਬੁਆਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤਕ ਸਭ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 29 ਕਰੋੜ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ 55 ਕਰੋੜ ਕਿਰਤ ਬਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 60 ਫ੍ਰੀਸਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਬਾਦੀ ਅਰਥਾਤ ਲਗਭਗ 30 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਗੈਰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰ ਸਿਧੇ ਇਹਨਾਂ 30 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਅਸਰ ਪਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 13-15 ਕਰੋੜ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਲੈਂਗੇ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਦੂਜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਾਰ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੁਣ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਉਨਤਮ ਵੇਤਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਰੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੱਤ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਟਰਾਂਸਫਰ ਜ਼ਰੀਏ ਵੇਤਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹੱਿਮ ਚੱਲੇਗੀ। ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 13-15 ਕਰੋੜ ਨਿਮਨ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਮਦਨ ਵਧੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੌ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬੀਮਾ, ਇਲਾਜ, ਬੋਨਸ, ਧੈਨਸ਼ਨ, ਜਣੋਪਾ ਲਾਭ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ 44 ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਜਾ ਨਾਲ ਕਿਰਤ

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਗਰ ਕੇਂਸਲ ਚੋਣਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 74ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਟਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 8 ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ 109 ਨਗਰ ਕੇਂਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵੇਟਾਂ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਧੈਨੀਆਂ।

ਵੇਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੋਕ ਸਭ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ 39,15,280 ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 73 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਅਤੇ 74 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸੋਧਾਂ ਦੋਰਾਨ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨੁਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਸੁਰੂਆਤ ਸੀ ਪਰ ਲਗਭਗ 27 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਾਫੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੋਣਾਂ ਦੋਰਾਨ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੱਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲੱਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠਾਂ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਔਰਤਾਂ ਲਈ

ਸੋਅਰੂਮ, ਰੇਸਤਰਾਂ, ਈ-ਕਾਮਰਸ ਡਲਿਵਰੀ, ਮਾਈਨਿਗ, ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ, ਪਲਾਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਟਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਵਿਦਾ ਕਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਰਿਤੁਰਾਜ਼ ਸਿਨਹਾ

ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੇਡੇ ਮਾਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕੋਡ (ਜ਼ਾਬਤਿਆਂ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਸੁਧਿਆ ਦੇ ਪੋਰਟਲ ਜ਼ਰੀਏ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਨਲਾਈਨ ਅਤੇ ਫੇਸਲੈਸ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਨਅਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਹੂਲੀਅਤ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਘੰਟੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਰਤ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਰਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਘੰਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੇ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਮੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤੇ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਹੀ ਕੰਮ ਲਈ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਫਾਰਮ ਭਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਮਾਮ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ 44 ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਜਾ ਨਾਲ ਕਿਰਤ

ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਈਜ਼ ਆਫ਼ ਡੂੰਇੰਗ ਬਿਜ਼ਨਸ ਰੈਕਿੰਗ ਸੁਧਾਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਜ਼ਰੀਏ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰਤ 148ਵੇਂ ਪਾਇੰਦਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਬੇਉਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘੱਟ ਵੇਤਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੇ ਕੁਣਕ-ਝੋਨੇ ਵਾਲਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਪੰਜਾਬ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਢਾਰਕ ਜੋਨ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਉ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਦਮ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਿਰਜਣਗੇ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯਕੀਨੀ ਵੇਤਨ-ਬੱਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਨੌਕਰੀਪੇਸ਼ਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਫਰੋਮਵਰਕ ਵਿਚ ਲਿੰਗਕ ਪੱਖਪਾਤ

ਇਕ ਦੁਰਘਟਨਾ, ਕਈ ਸਵਾਲ

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ-ਸ਼ਕਤੀ, ਵਿਸ਼ਵ-ਗੁਰੂ, ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀ ਆਦਿ ਬਣਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇਂ ਆਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਤੱਤੀਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਸੰਦੇਖ ਰੁਝਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਗਾਲਬ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋ ਨਿਭਤਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵੇਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਕਿਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਰਵੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸੂਰਤ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਸੇਮਵਾਰ ਅਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਇਕ ਟਰੱਕ ਨੇ ਸੱਤ ਕੰਢੇ ਸੁੱਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਤ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ 15 ਜਾਣਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਂਠ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਛੇਟੀ ਬੱਚੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ।

ਸ਼ਬਦ 'ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ' ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਜਦੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦਿਹਾਤੀਦਾਰ ਅਤੇ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਕਿਰਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਥੱਤ ਤੋਂ ਦੁਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗੁੰਝਲਾਰ ਵਰਤਾਉ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁੱਖੇ-ਭਾਂਸੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਲ ਤੁਰਦੇ ਲੰਗੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਝਾਗਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਤੱਥ ਆਏ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਤੀ ਕਿੰਨੀ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਭੀਤੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ, ਸਲੱਮਜ਼, ਝੁੰਗੀਆਂ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਰਗੇ ਕਮਰੇ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਰਤੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਾਨ ਦਾ ਖੋਆ ਬਣ ਗਏ।

ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਭੀਤੀ ਬਸਤੀ ਜਾਂ ਸਲੱਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਫੁੱਟਪਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਤਫਾਕਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾਏ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਡਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ, ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ, ਕੀ ਸਾਡੇ ਅਪਣਾਏ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਾਵਾਂਪਨ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਇਸ ਮਾਡਲ ਕਾਰਨ ਪੂੰਜੀ ਕੁਝ ਵਧਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਉਣ, ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਨ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਾਵਾਂਪਨ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਵਧਪੱਧਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਦਰਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 7 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਭੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੰਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲੱਮਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਸਤੀਆਂ ਛੋਟੇ ਕਮਰੇ, ਝੁੰਗੀਆਂ, ਗੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਨਾਜ ਦੇ ਵਾਧੂ ਚੰਡਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਉਂ

ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਇੰਨਾਂ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਫਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਕੋਲ ਭੋਜਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੈਸੇ/ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਵੀ ਸਿੱਖਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ ਪਿਛਲੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਮੁੱਖ ਤੱਥ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕੁਝ ਵਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਪਕਤ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪਕਤ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਦਲ ਕੇ 4 ਕਿਰਤ ਕੋਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਖੇਡੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਖਲ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਮੋਕਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਵੇਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਝਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਲਈ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੁਨੇਹੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਠਿਤ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁੱਣੌਂਦੀ ਵਿਚੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਮਿਨਰਵਾ ਮਿਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ (1980) ਅਤੇ ਬੀ ਆਰ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ (2001) ਵਿਚ ਸੁਪੰਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੈਆਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ - "ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ, ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਬਾਉਂਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਉਤਾਰੋ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਦੀ ਲੋਕ ਵਿਚ ਕੀ ਇਹ ਚੁਕਵਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭੀ ਬਸਤੀ ਜਾਂ ਸਲੱਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਫੁੱਟਪਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ

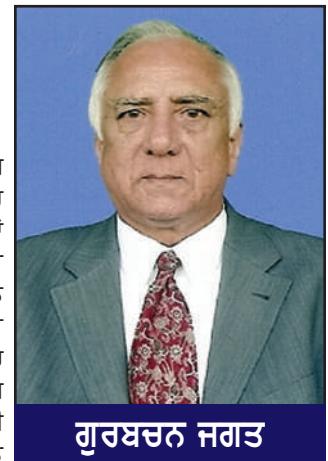
ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਨਵੇਂ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਤਚਰਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮਾਤਰਿਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤੈਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮਾਤਰਿਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰ

ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਉਹ ਧੜਕਦੀ ਜਿੰਦਰੀ

ਅੱਜ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨੱਬੇਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵਪਰੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਡੀਜੀਪੀ ਵਜੋਂ ਤਾਨਿਤ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਅਤਿਵਾਹੀ ਅਪਰਾਧ ਵਪਰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਵਾਰਾਤ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਘਟਨਾ ਸਥਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭੁਗੋਲਿਕ ਫਾਸਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਸਤੇ ਸਫਰ ਨਾਲ ਰਟ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਫ਼ਰੀ ਤਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਘੱਟ ਪੈਂਚੀ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਖੱਮ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜੌਰੀ ਨੇਤਲੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਗੀਨ ਘਟਨਾ ਵਪਰ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਟਾਫ ਅਫਸਰ (ਐਸਓ) ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈਲੀਪੈਡ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦੁਰ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਆਸੀਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਪੁਲੀਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਰਾਜੌਰੀ ਦੁੱਛ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋਹੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੁਕਵੀਂ ਜੰਗ ਅਤੇ ਦਹਿਜ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਮੈਨੂੰ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਿਹਤੇ ਲੋਕ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਾਟਕੀ ਹਾਲਤ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਬਦੇ ਸੋਕੀਨ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨਮੁਖ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲ ਇਕ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਡੀਜੀ ਇੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਨਾ ਖਾਇਆ ਕਰਨ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਭਤਾਸ ਕੱਢੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਭਰਤੀ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਨ। ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ

ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ

ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲ ਮੁੜੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਡੀਜੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ

ਜੇ ਦੱਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ (ਡੀਜੀ) ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਨਾ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਉਹਨਾਂ (ਮੰਤਰੀਆਂ) 'ਤੇ ਆਵੇਗਾ। ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਦੱਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਡੀਜੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੱਪ-ਚਾਂ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਬਹਿਸ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਮੁੜੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਸੰਭਾਲੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਅਦਾਕਾਰ ਛਾਈ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਸੰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਕਹਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਕਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਲੀਕਾਂ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਭੱਲ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਕ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਮੁੜਗ ਸਲਤਨਤ ਕਈ ਸੰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹੀ, ਫਿਰ ਮੁੜਗਾਂ ਦੇ ਪਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਗਾਨ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਮਨ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨੇ ਅਫਗਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਮੁੜਗੀ ਦਿਵਾਈ, ਪਰ ਇਹ ਅਮਨ ਦਾ ਦੌਰ ਲੰਮਾ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਫੋਗਰਾ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। 1947 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਨਾਲ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਉਹ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ 90ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਕਾਰਗਿਲ ਯੂਧ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂ 'ਤੇ ਖੋਰੇ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੱਖਲ ਦਿੱਤਾ।

ਉਜ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਉਹ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੱਖਤਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਕੈਬਿਨਟ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਜੰਮ੍ਹ ਕਿਸਾਨ ਜਿਵਾਇਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਮਿਲਣਾ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਕ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਮਨ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਨ ਦਾ ਦੌਰ ਲੰਮਾ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਫੋਗਰਾ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। 1947 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਨਾਲ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਕ ਆਏ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਰ ਜੋ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਹਾਲੀਮੀ, ਸਾਫ਼ਗੋਈ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਕਤ ਦੇ ਜ਼ਿੱਲਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹਾਣ ਉਹ ਪੀਡੀਆਂ ਪਰਵਾਨ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਤ, ਚਲਸੇ ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਗਾਂ ਅਤੇ ਡੱਲ, ਵੂਲਰ ਅਤੇ ਨਾਗਿਨ ਝੀਲਾਂ ਦੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਧੜਕੀ ਦੀਆਂ ਲੱਜਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਣੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਧਾਰਾਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ... ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆ

ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਐਰਤਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਇਕੋ ਹੀ ਰੰਗ ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ?

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ, ਨੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਵਾਸ਼ਿੰਗਨ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮੌਕੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪਤਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਜਾਮਨੀ ਕੱਪਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸਾਬਕਾ ਸਬਾ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਲਿੰਟਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫਸਟ ਲੇਡੀ ਮਿਸ਼ੈਲ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ੋਅ ਬਾਇਡਨ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਦੀ ਹੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਗੁੜਾ ਜਾਮਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਫੱਕਾ, ਪਰ ਸੀ ਜਾਮਨੀ ਹੀ।

ਇਹ ਸਭ ਅਚਾਨਕ ਹੋਇਆ? ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੰਗ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸਿਆਸੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪੀਤੜ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਰਿਪਾਬਲੀਕਨਾਂ ਦੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ, ਲਾਲ ਤੇ ਨੀਲੇ ਨੂੰ ਆਪਸ ਨਾਲ ਘੋਲਣ 'ਤੇ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਛੇ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੈਨੋਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੈਪੀਟਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੰਗਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਏਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਯੂਨਾਈਟਡ ਇੱਕਮੁੱਠ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬਪਤਿਸਮਾ (ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦੇ ਫਿਤਕਾਅ ਜ਼ਰੀਏ ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨਾਰੀਵਾਦ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਪਰ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁਖਤਾ ਪਿੱਛੇ ਸੰਖੇਪ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਸੱਨੌਰਾ ਸੀ। ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਸੰਪਾਦਕ ਵੈਨੇਸਾ ਫਰੈਂਡੈਨੈਨ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਲ 1913 ਦੀ ਮੱਤ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੂਮੈਨਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ

ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦਾ ਟੀਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਟੀਕਾਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਬਾਇਓਟੈਕ ਦੀ ਕੋਵੈਕਸੀਨ ਅਤੇ ਸੀਰਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਕੋਵੈਸ਼ੀਲਡ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲੇ ਗੇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟੀਕਾ ਹੈਲਸ ਕੋਅਰ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ 'ਯੋਧਿਆਂ' ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਬਾਇਓਟੈਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਵੈਕਸੀਨ- ਕੋਵੈਕਸੀਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਫੈਕਟਰੀਂਠਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਬਾਈ ਸਥਿਤ ਸੀਰਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵੱਲੋਂ ਫੈਕਟਰੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਸ਼ਿਲਾਫ ਦੇਸ ਵਿਆਪੀ ਟੀਕਾਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਫੈਕਟਰੀਠਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਕੋਵੈਕਸੀਨ ਦਾ ਇੱਧੇਰਟ ਵੀ ਬੁੱਧਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤ ਭੂਟਾਨ ਅਤੇ ਮਾਲਦੀਵ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਉ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਬਾਇਓਟੈਕ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਵੈਕਸੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੈਕਸੀਨ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਣ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕੋਵੈਸ਼ੀਲਡ ਅਤੇ ਕੋਵੈਕਸੀਨ ਸਿਰਫ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ ਵਜੋਂ ਜਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਜੋ 18 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ-19 ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਬਾਇਓਟੈਕ ਨੇ ਸਿਰਫ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ ਸੀਮਤ ਪਹਿਲਤਾ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਹੀ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕਲੀਨੀਕਲ ਟਰਾਇਲ ਮੋਡ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਬਾਇਓਟੈਕ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਤਾਅ ਦੇ ਟਰਾਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਵੈਕਸੀਨ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਨਾਲ ਲੜ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਐਂਟੋਨੀਬਾਡੀਜ਼ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਕਲੀਨੀਕਲ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਹਾਲੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਪਤਾਅ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੈਕਸੀਨ ਲੱਗ ਜਾਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟੀਕਾ ਲਗਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਾ ਟੀਕਾ ਲਗਵਾਓ।

ਭਾਰਤ ਬਾਇਓਟੈਕ ਅਤੇ ਸੀਰਮ

ਸੀ ਕਿ, ਜਾਮਨੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਮੰਤਰ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਟੱਲ ਸਥਿਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ ਜੋ ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਨੂੰ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਰੀਅਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਸੀ ਐਨ ਐਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਐਬੀ ਫੈਲਿਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਨੇ ਇਸ ਰੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ਰਲੀ ਚਿਸ਼ੋਲਮ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਯਾਤੀ ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਇਆ। ਸ਼ਰਲੀ ਚਿਸ਼ੋਲਮ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸਵੁਮੈਨ ਜੋ ਸਾਲ 1972 ਵਿੱਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਅਫਰੀਕਨ-ਅਮਰੀਕਨ ਸੀ। ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਹੈਰਿਸ ਦੀ ਮੁਹਿਮ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਨੂੰ ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ।

ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰੋਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਮੈਨੀਆ ਸੋਟੋਮੈਅਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦੁਸਰੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਸੰਭਲਿਆ। ਹੈਰਿਸ ਨੇ 7 ਨੰਬਰ ਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਸੰਭਲਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਂਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੋਤਿਆ ਸੀ- ਇੱਕ ਸੰਭਲਵਾਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੇਸਾ।

* ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਪਸੀਨਾ, ਖਾਰਸ ਅਤੇ ਲਾਲ ਚਟਾਖ ਫੈਕਟਰੀਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਅਣਕਿਆਸੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਵੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਵੈਸ਼ੀਲਡ ਹਾਲੇ ਟਰਾਇ

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.

YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppal dental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਗਿੱਲਾ ਤੇ
ਵਾਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

Quick Lube & Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿੰਗੇ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Banwait

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਡੀਆਨ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਂਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸ਼ਾਦੀ ਮੈਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

R
AJA
King of Sweets Now Presents

New Introducing Chaat Corner

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

<ul style="list-style-type: none"> • BHEL PAPDI CHAAT • GOL GAPPE (PANI PURI) 	<ul style="list-style-type: none"> • FALUDA KULFI • KHASTA KACHORI
---	--

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

DIXON

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573

hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖਾਓ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਰਹੋ ਸਿਹਤਮੰਦ

ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵੱਲ ਅਸੀਂ ਕਦਮ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਭੁਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਕ ਖਾਓ ਤੇ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਗ ਜਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਦੀ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਗਰੀ ਮੱਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਠੰਡੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਲ੍ਟੀਆਂ ਤੇ ਦਸਤ ਰੋਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਤਣਾਅ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖੋ।

ਪੇਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਅੱਜ-ਕੱਲ ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਨਿਯਮਿਤ ਸਮਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣਾ, ਦੱਸਿਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਲੋਕ ਮਹੀਨੇ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰਲਾ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਅੱਜ ਕੁਝ ਲੋਕ ਪੁਰਾ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਬਾਹਰਲਾ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਪਹੀਲਾਂ ਅਸੀਂ ਪੱਧਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ, ਜਿਵੇਂ ਪੀਜ਼ਾ-ਬਰਗਰ ਆਦਿ ਦਾ ਸੇਵਣ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਾਬਰ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਚਾਈਨਜ਼ ਫੁਡ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵੀ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਸੱਭਿਆਚਾਰ 'ਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਚਾਈਨਜ਼ ਫੁਡ ਆਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਨੁਡਲਜ਼ ਜਾਂ ਮੋੜਜ਼ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਬਾਲ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਸਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਫਰਾਈ ਕਰ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਬੇਹੋਦ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ।

ਜਿਗਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਡੇ ਲਿਵਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੈਪੋਟਾਈਟਸ-ਬੀ, ਹੈਪੋਟਾਈਟਸ-ਸੀ, ਫੈਟੀ ਲਿਵਰ ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੈਟੀ ਲਿਵਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ

ਜਿਆਦਾ ਚੀਨੀ, ਜਿਆਦਾ ਤੇਲ ਤੇ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਭੋਜਨ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਾਬ ਤੇ ਸਿਗਰਟਨੋਸੀ ਵੀ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਫਾਈਬੈਰੋਸਕੈਪ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਗਰ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਫੈਟ ਜਾਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ।

ਅਲਸ ਬੁਰੀ ਬਲਾ

ਇਕ ਤਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤਕ ਜਾਗਣਾ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਜਲਦੀ ਉੱਠਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਸਵੇਰੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਉੱਠਣ ਕਰਕੇ ਸੈਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟਹਿਲਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਦੀ ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਸਾਡੇ ਪਾਚਨ-ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੈਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ, ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵੀ ਕਬਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਵਜ਼ਾਂ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਅਕਸਰ ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਨਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕੱਪ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਗੈਸ, ਬਦਹਜ਼ੀਨੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖਤਰਨਕ ਹੈ ਟਰਾਂਸ ਫੈਟ

ਇਕ ਹੀ ਖੁਰਾਕੀ ਤੇਲ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਟਰਾਂਸ ਫੈਟ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਟ ਤੇ ਪਾਚਨ-ਤੰਤਰ ਲਈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਲ ਤੇ ਲਿਵਰ ਲਈ ਵੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ।

ਹੈਪੋਟਾਈਟਸ

ਉਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੈਪੋਟਾਈਟਸ ਜਿਆਦਾ ਦੇਖੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਹੈਪੋਟਾਈਟਸ-ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਟੀਕਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਵੈਂਡਿਆਂ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਕੋਦੰਨ 'ਤੇ ਮੁੜਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੈਂਡਿਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਵੀ ਸਸਤੇ ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 99 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ 'ਚ ਲਿਆਉਂਤ ਤਬਦੀਲੀ

ਉੱਠਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ : ਸਰਜ ਚਤਨ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਠੋ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਸਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਧਾਰਾ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਵੇ। ਸਵੇਰੇ ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡਾਇਟਮੈਂਟ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾਂ ਕੁਰਲੀ ਕੀਤਾਂ ਹੀ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਪੀਓ।

ਮੁੰਹ ਧੋਣਾ : ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੁੰਹ

ਧੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲੀ ਪੇਟ 2 ਗਲਾਸ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਮੋਟਾਪੇ ਤੋਂ ਪੀਤੜਤ ਲੋਕ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਣ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਖੜਾਂ ਹੋ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਜੋੜਾਂ 'ਚ ਦਰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਸਰਤ : ਸਰੀਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਠੀਕ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹਾਰਟ ਬਲੋਕਜ਼ ਦਾ ਜੋਖਮ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਲੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਸਥਿਰਤਾ ਤੇ ਪਾਚਨ ਸਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਪਿਆਸ ਪੇਟ ਕਸਰਤ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੱਕੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਤੋਂ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ।

ਭੋਜਨ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਪੀਓ ਪਾਣੀ :

ਭੋਜਨ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਪੀਓ ਪਾਣੀ : ਭੋਜਨ ਖਾਂਦੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਧੈਣ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਘੰਟ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਸਕਦੇ ਹੋਏ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਚੇਗਾ। ਐਸੀਡਿਟੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ ਜਿੱਥੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਧ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ :

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ 40-

50 ਗ੍ਰਾਮ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਲ ਖਾਣੀ ਕਾਢੀ ਹੈ। ਫਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣ 'ਚ ਆਈਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਦਾ ਹੀ ਸੇਵਨ ਕਰਨ।

ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਰੱਖੋ ਧਿਆਨ

- ਹਰੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਸਲਾਦ ਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਯੂਕਤ ਖੁਰਾਕ ਖਾਓ।
- ਤਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਜੰਕ ਫੁੱਡ ਤੇ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ।
- ਡਰਿੰਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨੀ ਪੀਓ। ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਪੀਓ।
- ਜਿੰਨੀ ਭੁੱਖ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਾਓ।
- ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨਾ ਸੋਵੋਂ। ਖਾਣ ਤੇ ਸੌਣ 'ਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2-3 ਘੰਟੇ ਦਾ ਫਰਕ ਰੱਖੋ।
- ਠੰਡੇ 'ਚ ਉਬਲੇ ਹੋਏ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿਉ।
- ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਣ ਦਾ ਪੱਧਰ ਜਿਆਦ

ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਆਤਮ-ਚਿਤਕ ਕਰੋ

ਜਿੰਦਗੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੈਨਵਸ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਰੰਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰੁੱਤ ਤੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਹਰ ਹੀਲੇ ਹੰਦਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹਰ ਜੋ ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਖੂਸ਼ੀ ਤੇ ਗਾਮੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਖੂਸ਼ੀ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਰਜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੂਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਗਮੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਸਹਿਜਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਚਾਹੋ ਰੰਗ ਖਿਲਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਲੰਮੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਏਨਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਦੀ ਗਿਰਾਈ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਭਾਵੇਂ ਬੋਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਚੰਗੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਖੂਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੜੇ ਵੰਡੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਧੂਹਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਂ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਰਮ 'ਚ ਰੱਖੋ ਭਰੋਸਾ

ਕਰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਖੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗ ਮਿਠਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਈ ਸਥਦ ਕਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਛਰਕ ਪਵੇਗਾ। ਧੰਨਵਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਹੁੰਡੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਉਹ ਅਪਣੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵੱਧ ਸਕਦੇ। ਸਾਰੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਅਪਣੇ ਆਤਮਬਲ ਅਤੇ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਸਿਰਫ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਆਤਮਬੱਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਮਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ।

ਪਛਾਣੋ ਖੂਦ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਅਤੇ ਸਾਰਬਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਨਮ ਦੀ ਸਾਰਬਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੂਦ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਰਜਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਗਮਨ ਲੇਖਕ ਗੱਇਥੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਸ ਪਲ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖੂਦ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਉਪਯੋਗੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਅਪਣੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦਮਹੀਂ ਅਤੇ ਸਾਰਬਿਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤਾਕਤ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਦਮਦਾਰ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਜੀਅ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਚਮਤਕਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਦਰ ਟਰੇਸਾ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਦੁਨੀਆ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੁਰੂਆਤ ਘਰ ਤੋਂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪਲ ਤੁਸੀਂ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਹਰ ਪਲ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਨਮ ਦੀ ਸਾਰਬਿਕਤਾ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁੱਧ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ

ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁੱਧ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬੇਹੁੰਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੁੱਧ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਅਰਸ਼ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ:

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ,
ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣੁ

ਜਦੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋਤਾਂ ਜਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧਣਾ ਹੀ ਮੁਸਕਲ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਇਨਸਾਨ ਸਾਧ ਲਵੇ ਉਹ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰੋ ਚਰਿੰਤਰ ਉਸਾਰੀ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਇਕ ਗੁਣ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਚਰਿੰਤਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਹੁਦਾ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਬੋਧੀਮਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰਕੇ

ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਹੁਦਾ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਕੂਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਹਿਜਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਦਿਆਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਲੀਕਾ ਆਦਿ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣ ਅਪਣੇ ਅੱਧ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਅਧਿਅਨ ਉੱਚ ਕਰਕੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖੂਦ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਡੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰ ਉੱਚ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਿਰ ਉੱਚ ਕਰਕੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖੂਦ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਡੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰ ਉੱਚ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫਤਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫਤਨਾ ਦੁਨੀਆ ਸਵਰਗ ਰੂਪੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੁਣ ਸਮਾਂ ਸਕਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਸੰਜਮ, ਸੰਤੇਖ, ਸਹਿਜ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਮਨ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਵਰਗੇ ਔਗੁਣ ਖੂਦ ਹੀ ਸੈਦਾਨ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਕਰੱਤਵ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿੰਦਗੀ ਇਕਸਾਰ ਚੱਲੇ ਜੇ ਉਲਟ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਬਰ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਫਕ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਸਬਰ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਫ਼ੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਫੇਰੀ ਢਾਹ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਹ ਪੱਖੀ

ਕਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੁਸਕਲ ਵੱਡੀ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮੁਸਕਲਾਂ 'ਤੇ ਜਰੂਰ ਭਾਤ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਕੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ਕਾਰਾਨਾ, ਜੁਝਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਮਨੋਬਲ

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਥਾਨੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਮਨੋਬਲ ਮੌਲਿਕ ਸੂਤਰ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸਾ ਤੇ ਹੀਣਤਾ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਤ ਮਨ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਵੰਦੇ ਹੋਣੇ ਵਿੱਚ ਜਿਆਦਾਤਾਰ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਜ਼ਿਲ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਦੇਰ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਠਿਰਿਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਲਟਣਾ ਹੀ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਪਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਖੂਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣਾ ਸਾਨੂੰ

ਜੈਤੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੌਰਚਾ

ਪਰਮ ਪਾਲ ਪੁੰਨੀ

ਜੈਤੇ ਦਾ ਮੌਰਚਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ 1923-25 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮਰਾਜ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਕੇ ਸਿੱਤਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਮੌਰਚਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਦਾਸਤਾਂ ਹੈ। ਜੈਤੇ ਦੇ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਸ੍ਰੁਤਾਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਘਤ ਦੋਸ਼ੀ ਤਹਿਤ 9 ਜੁਲਾਈ 1923 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਭਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਹ ਕੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ।

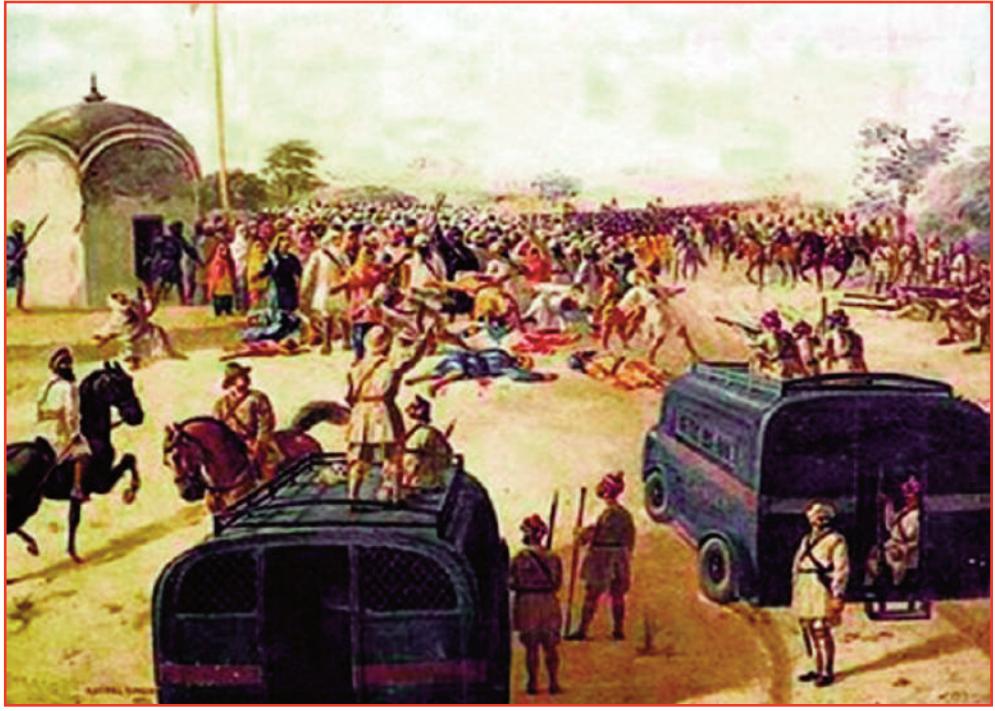
ਨਵੀਂ ਹੋਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 5 ਅਗਸਤ 1923 ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਥਤ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 9 ਸਤੰਬਰ 1923 ਨੂੰ ਰੋਸ ਵਜੋਂ 'ਨਭਾ ਡੇ' ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਿਨ ਬਾਂ-ਬਾਂ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੱਢਣ, ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਬੇਇਨਸਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਮੜੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੱਦੇ ਤਹਿਤ ਜੈਤੇ ਦੀ ਸੰਗਰਤ ਨੇ 25 ਤੋਂ 27 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ ਜੈਤੇ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਪ੍ਰਲਿਸ ਨੇ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਪਾਠੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਡਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ, ਉੱਤੇ ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲੜੀਵਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਫਸਰ

ਵਿਲਸਨ ਜਾਨਸਟਨ ਨੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕਠੇ ਪਾਠ ਜਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸੰਗਰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਡਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 15 ਸਤੰਬਰ 1923 ਤੋਂ 25-25 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਜੈਤੇ ਭੇਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਤੀਅਲ ਵਡੀਰੇ ਕਾਰਨ ਮੌਰਚਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੇਲੁ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ 9 ਫਰਵਰੀ 1924 ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 500-500 ਵਲੰਟੀਆਰਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

1 ਮਾਰਚ 1925 ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ 15 ਜਥੇ ਪੁਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੁਚਾਰ ਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੈਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥਿਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਡਾਰ ਕੀਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਰੀਬ ਡੇਂਡ ਸਾਲ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਵਿੱਚ ਸੈਕਤੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਬਰ ਤੇ ਕੈਦਾਂ-ਕਰਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ।

ਮੌਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਜੈਤੇ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਡਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਨਵੀ-ਨਵੀ ਹੋਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਐਸੀਜੀਪੀਸੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਦਾ

ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਬਲਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਿੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੌਟੀਆਂ ਲਟਕਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰੰਮਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ”ਅਸੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ਦਾ ਬਾਗੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ।” ਪਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਡਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅੰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਝੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਜਥੇ ਨੇ ਜੈਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ। ਜੈਤੇ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੰਬੀ ਸਹਿਬ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਸਾਂਤਮਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਰਤ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਸੀਨ ਗੰਨਾਂ ਬੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸੈਕਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੰਬੀ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 21-22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੇਤ ਮੇਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੇਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਚੁਣੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਤੇ 5 ਤੋਂ 6 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਣਗੋਲੀ ਵਿਰਾਸਤ: ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ

ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਥਨ ਆਮ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ (ਜੋ ਕਿ ਗਿਣਵੇਂ ਚੁਣਵੇਂ ਹੀ ਹਨ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੋਲੀਆਂ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਗਾਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਸਬੰਧੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੈਲੱਬ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਮਹਾਂਕਵੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਹਵੇਲੀ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਲਗਭਗ ਖੰਡਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਅਬਾਹ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਿਰਫ਼ ਕੁੱਝ ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਕੈਲੱਬ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਕੈਲੱਬ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਵੇਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕੁ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਹਾਜਨ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਰੱਜਿਸਟਰੀ ਪੰਜ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ

ਰਾਜੇ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 1930-35 ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਜਤਾਂ ਨੇ ਇਹ

ਕੇਵਲ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੁਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਢਾਕ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਝਾਸਦੀ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਖੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਸਬ

ਜੋ ਅ ਬਾਇਠਨ ਨੇ ਟਰੰਸ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ

ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 46 ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ
ਸਹੁ ਚੱਕ ਲਈ ਹੈ। ਅਤੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ
15 ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੈਰਿਸ ਕਲਾਈਮੇਟ ਸਮੱਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ
ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦੀ
ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਨੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁ ਚੁੱਕੀ। ਉਹ
ਇਹ ਅਤੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹਿਲਾ ਬਣ
ਗਏ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ
 ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਇਠਨ, ਜੋ ਆਫ ਦਫ਼ਤਰ
 ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਓਵਲ ਮਾਸਕ ਪਾ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ
 ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ

ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿੱਚ "ਕੋਵਿਡ ਸੰਕਟ" ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਜਲਵਾਹ ਸੰਕਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਵਿਡ -19 ਲਈ ਮਾਸਕ ਪਹਿਣਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਫਿਰ ਪੈਰਿਸ ਜਲਵਾਯੁ ਸਮਝਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਉਹ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਤਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡੌਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਸਦੀ ਕਾਢੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

ਗਲਾਂਭਿ. ਭਾਰਜ਼ਭਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਵੀ

ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਇਠਨ ਨੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੇਡਾ ਕੱਟਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ 17 ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੋਅ ਬਾਇਠਨ ਯਾਨੈਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਦਿਆਂ ਹੀ ਕਈ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅੰਸ਼

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਉਪ-
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵੱਲ
ਆਖਰੀ ਕਦਮ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ
ਵਜੋਂ ਪਰੋਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੁਰੇ।

ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆ

ਬਾਇਠਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹਨਾਂ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੀ ਮਰਮਤ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਉਦਾਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਲੇਡੀ ਗਾਗਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕੌਮੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾ ਜੈਨੀਫਰ ਲੋਪੇਜ਼ ਅਤੇ ਗਰਬ ਬਰੂਕਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਾਈ ਸਾਲਾ ਅਮਾਂਡਾ ਗੋਰਮੈਨ, ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਉਦਾਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਗਾਇਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਡੌਨਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੈਲੇਨੀਏ ਟਰੰਪ ਨੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਫਲੋਰਿਡਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ।

***

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮਵਾਕ

ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਭੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਹਰਿਆਲੀ, ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਚੰਗੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਵਾਲੇ ਖਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੰਗੇ, ਉਚੇ ਜਾਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਖ ਦੀ ਬਾਂ ਹੀਣ ਭਾਵ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਾਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਗਲਰਾਂ, ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ, ਲੋਟੂਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬਣ ਗਈ, ਇਸ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾੜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ, ਡੂਬ ਰਹੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਢਹਿ ਰਿਹਾ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਮੰਦਰ, ਨਿੱਘਰ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕੀਮਤਾਂ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੱਤਨ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਗ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੂਹ ਜਨ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਬਦਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਏ? ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਇਕੱਲੀ ਧਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ, ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਨਿਧਾਰ ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਲੋਚਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਯੋਗ ਧੰਦਾ ਖੇਤੀ, ਉਸਦਾ ਫੈਲਾਓ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਇਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਸੀ ਜੰਮ੍ਹ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਨਪਣ ਅਤੇ ਵਿਗਸਣ ਦਾ ਮੂਲ ਸੌਮਾ ਖੇਤੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਬਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਵੱਲ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਵਧਣ ਲੱਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਡੀਲ ਡੋਲ ਅਤੇ ਜੁੱਸੇ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੇਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨੌਕਰੀ ਵਾਲੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕੋਲ ਕੀ ਰਾਹ ਬਚਦਾ ਸੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਖੇਤੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਰੀ ਕਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਨ
 ਇਕ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਦਬਾਮ
 ਅਤੇ ਦੁਜਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਏ ਕੁਝ ਪਰਵਾਸੀਆਂ
 ਵੱਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ
 ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੁੰਮਣ ਫਿਰਨ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ,
 ਵੱਡੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮੁਹਿਰ ਤੌਰ
 'ਤੇ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
 ਸੱਭਵਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼

ਗਏ ਉਹ ਉਥੋਂ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੈਟਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀਣਾਵਨਾ ਜਗਾਉਣ
ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਮੌਟੀਆਂ ਚੈਨਾਂ,
ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਵਧੀਆਂ ਬਰੈਂਡਿਡ ਕੱਪੜੇ
ਅਤੇ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ, ਪੰਜਾਬੀ
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੱਜਣ ਲਈ ਯੂਹ ਪਾਉਣ
ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ
ਆਉਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਡਾਲਰ ਰੁਖ਼ੀ

ਨੂੰ ਡਿਗਰੀ ਵਾਂਗ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਯਾਈਸਟੇ, ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਪ੍ਰਦਮਣ ਸਿੰਘ ਕੈਨੈਂਡਾ। ਇਹ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਲ ਬਾਸ਼ਿੰਡਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵਿਦੇਸ਼ਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਉਣਾ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਸਪਤਨ ਮਿਹਨਤ ਹੂਪੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਅਤੇ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਡਾਲਰ ਹੀ ਦੇਖੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਥਿੰਤੇ ਨੂੰ ਤਿਲਾਜ਼ਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਬੱਸ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਦੋ ਹੀ ਰਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਓ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਚੁਣਿਆ ਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਡਾਕਟਰ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਿਸਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ

ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਮੀਨ ਛੁੱਡਣ ਲਈ
ਉੱਤਾਵਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਪੰਦਾ ਕਰਨਾ ਛੁੱਡ
ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘੰਟਣ ਫਿਰਨ ਆਉਣ
ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਖਤ ਸਿੱਦਗੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੱ
ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਤਾ
ਸਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਖੀ ਪਰ ਉਸ ਚਮਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਘੰਟੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨੀ ਤੇ ਹੌਰ ਜਫਰ ਜਾਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਰਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬੇਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ-ਧੰਦਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਹੋ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿੱਸਿਮਵਾਰੀ ਯੂਪੀ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਆਏ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਈ। ਜਿਨ੍ਹੇ ਵੀ ਛੁਟੇ ਥੇਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਲੀ-ਕੁਚੀ, ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਮਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੱਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਨਾਲ ਟੱਟ ਗਏ

ਅਤੇ ਵਿਹਲੜ ਲੋਕ ਨਿਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ।
 ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿੰਦਿਆ ਨੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ
 ਨਾ ਢੜੀ। ਵਿੰਦਿਆ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੇਂ
 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਖ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਬੀਏ ਪਾਸ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਡਿਗਰੀ
 ਡਿਪਲੋਮਾ ਹੋਲਡਰ, ਸਵੈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਨੂੰ
 ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਭਾਵ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ
 ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਹੁਨਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਵਿੰਦਿਆਰਬੀਆਂ ਨੂੰ
 ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਬਾਚੁੜੀ ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੀਏ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
 ਪਤ੍ਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਆਈਲੈਟਸ ਵਰਗਾ ਪੇਪਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
 ਦੀਆਂ ਦਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਹਜਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਈਲੈਟਸ ਕਰਨਾ
 ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਿਉਂ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਲੋੜ ਪੁਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਹਰੇਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ
 ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ
 ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਪਰ
 ਇਹ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਦਾਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਬਣ
 ਸਕੀ। ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ, ਖੇਤੀ
 ਦੀ ਡਾਸਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਸੈਸ ਕਰ ਕੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰੱਖਣ ਆਦਿ
 ਦਾ ਢੰਗ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ
 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਿਤੇ ਖੇਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ
 ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਐਮਬੈਟੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਡਿਗਰੀ ਹੋਵੇ,
 ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਨੂੰ
 ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।

ਵਿਸ਼ਮ ਵਿਸ ਵਜ ਪੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ
ਵਾਲੇ ਨੇਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ
ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਪਣਾ
ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨ ਸਕਣ। ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀਣਭਾਵਨਾ
ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਦਿਖ ਸਕੇ। ਹਰ ਦੁਸਰਾ
ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਕੀ
ਰੱਖਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਬਚਾਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਜ਼ਰੂਰਤ
ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਗ੍ਹਾ
ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ
 ਬਹੁਤ ਸਥਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਐਸਾ
 ਹੋਵੇ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਨਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ
 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਉਥੇ ਬਾਰਬਰ (ਵਾਲ ਕੱਟਣ
 ਦੀ) ਸਾਧ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ
 ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਉਂ ਹੀਣਭਾਵਨਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ
 ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡੀ ਬੈਠੇ
 ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੌਂਗ ਸਰਮ ਤੋਂ
 ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ
 ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ 'ਚ ਤੇਲ ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ

ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਅਗਸਤ 1990 ਤੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ 1991) ਤਕ ਲਤਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਚੌਂਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਠੋਤੇ ਬਲ ਦਾ ਇਰਾਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫੇਤਿਆ ਗਿਆ ਯੁੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 2 ਅਗਸਤ 1990 ਨੂੰ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਪਿਛੋਂ ਇਰਾਕੀ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁਵੈਤ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ। ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਇਰਾਕੀ ਨੇਤਾ ਸਥਾਨ ਹੁਸੈਨ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਯੁੱਧਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਫੈਜ਼ਰਟ ਸਟੋਰਮ ਜਾਂ ਇਰਾਕ ਯੁੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਰਾਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਵੈਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਜੋ 2 ਅਗਸਤ 1990 ਨੂੰ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਕ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤੁਰੰਤ ਆਰਥਿਕ ਰੋਕਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਐਚ ਡਬਲਿਊ ਬੁਸ ਨੇ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਈ ਰਾਸ਼ਟਰ ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਗਠੋਤੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਗਠੋਤੇ 'ਚ ਫੌਜਾਂ ਬਲਾਂ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ, ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਹੀ ਇਸ ਲਤੀ 'ਚ ਮੋਹਰੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਸਨ।

ਇਰਾਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕੁਵੈਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ 17 ਜਨਵਰੀ 1991 ਨੂੰ ਇਕ ਹਵਾਈ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 23 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇਕ

ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗਠੋਤੇ ਲਈ ਇਕ ਫੈਸਲਾਕੁਨੰ ਜਿੱਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਠੋਤੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਡਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਸੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ 100 ਅੰਤੇ ਬਾਅਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਗਾਮ (ਸੀਜ਼ ਫਾਇਰ) ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਯੁੱਧ ਇਰਾਕ, ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਦੇ ਸੀਮਾ ਖੇਤਰਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਸੀ।

ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਇਰਾਨ-ਇਰਾਕ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਲੰਬੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਸਤ 1988 'ਚ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੋਂ ਇਰਾਕ ਲਗਭਗ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਕੁਵੈਤ ਦਾ ਕਰਜਾਈ ਸੀ। ਇਰਾਕ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜਾ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਕੁਵੈਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਓਪੇਕ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਵਧ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਰਾਕ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਟਟਕਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਡਿਗਣ ਨਾਲ ਇਰਾਕ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਇਰਾਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਯੁੱਧ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਰਾਕ ਦੇ ਰੁਮਾਲੀਆ ਤੇਲ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸੀਮਾ ਪਾਰ ਕੁਵੈਤ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਲਾਂ-ਡਰਿਲਿੰਗ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਦਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਰਾਕ-ਕੁਵੈਤ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਇਰਾਕ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਕੁਵੈਤ ਇਰਾਕ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਖੇਤਰ ਹੈ। 1932 'ਚ ਅਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਇਰਾਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਵੈਤ ਅਧਿਕਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਕ ਦਾ ਹੀ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਪਿਛੋਂ ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨਿਰਮਾਣ ਤਕ ਸੀਮੀਆਂ ਲਈ ਇਰਾਕੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਰਾਕ ਦੀ ਸਮੁੱਦਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਰਾਕ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਭਾਵੀ ਇਰਾਕੀ ਸਰਕਾਰ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਰਾਕ ਨੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 1963 ਤਕ ਕੁਵੈਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣਿਆ।

ਜੁਲਾਈ 1990 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਇਰਾਕ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਧਮਕੀ ਦੇਣਾ ਆਦਿ। 23 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੀਆਈਏ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਰਾਕ ਨੇ 30000 ਫੌਜੀ

ਬਿਦਰ ਬਸਰਾ

ਡਿੱਗਣ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਉਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਹਵਾ ਵਿਚਲੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਮਾਤਰਾ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਗੁਆਂਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੌਸਮ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪਾਇਆ।

ਤਾਪਮਾਨ ਆਮ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 10 ਡਿਗਰੀ

ਸੈਲਸੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਆਹ ਅਤੇ ਤੇਲ ਨੇ ਕੁਵੈਤ, ਉੱਤਰੀ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਖਾੜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਂ ਖਿੰਡੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੇਲ ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਨਨੀਆਂ ਅਤੇ ਝੀਲਾਂ ਦਾ ਨੈਟਵਰਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਝੀਲਾਂ ਅਤੇ ਨਨੀਆਂ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਾਤਰਾ 10 ਤੋਂ 20 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1991 ਦੌਰਾਨ, ਤਕਰੀਬਨ 200 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇਲ ਨਾਲ ਢੀਕੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਝੀਲਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ। 1992 ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਲਗਭਗ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤਕ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। 1998 ਵਿਚ

ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ।

ਤੇਲ ਦਾ ਇਹ ਫੈਲਣਾ ਫੌਜੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਰਤ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਣ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਪਿਲ ਦੇ ਪੁਰੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਮੁਸਕਲ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਕਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਤ੍ਰ ਹਾਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਹਿਰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਅਸਰ

ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 102 ਪ੍ਰਾਤਿਵਾਨ, 6,165 ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੱਢਾਂ ਅਤੇ 25,900 ਸਮੁੰਦਰੀ ਬਣਧਾਰੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੋਤਲਨੋਜ਼ ਡੌਲਡਿਨ, ਸਪਿਨਰ ਡੌਲਡਿਨ, ਤਰਬੁਜ ਵਾਲੇ ਵੇਲੈਹ ਅਤੇ ਸੁਕਰਾਣੂ ਦੇ ਵੇਲੈਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਡੈਜ਼ਰਟ ਸੀਲਡ

ਪੱਛਮ ਦੀ ਇਕ ਮੁੱਖ

ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਕ ਨੇ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਖੜਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਦੇ ਕੰਡਾਰਾਂ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖਿਆ।

ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਨ। ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਨੇ ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਈਰਾਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਕੁਲ 26 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਥ ਇਰਾਕ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸ

ਗਣਤੰਤਰ ਦੇ ਰਸ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸਮਤ

गिरीम्पदर मिस्र

ਭਾਰਤ ਇਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵਾਲੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਭਾਸ਼ਾ, ਖੇਤਰ, ਰੂਪ-ਰੰਗ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਪਰਬਤਾਂ, ਘਾਟੀਆਂ, ਮੈਦਾਨਾਂ, ਪਠਾਰਾਂ, ਸਮੰਦਰ, ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ, ਝੀਲਾਂ ਆਦਿ ਤੂ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਇੱਥੋਂ ਤਰਾਂ-ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਾਬਿਲੇਗੇਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਪੰਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲ ਲੱਭਣਾ ਮਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਉਤਸਵ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਕਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸ਼ਕ, ਹੁਣ, ਤੁਰਕ, ਮੁਗਲ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗਮ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਮਾਂ ਗੁਜਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਸਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਲਾਮੀ ਤੋਂ 1947 ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (ਨੇਸ਼ਨ ਸਟੇਟ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ 1950 ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਮਨ-ਪ੍ਰਸਾਮਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਗਣਤੰਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੀਂਅਤੀ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਹਿਣ੍ਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ?

ਪਿੱਛਲੇ ਸੱਤ ਦਾਹਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ
ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ
ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ
ਜਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਬਦਲੀ ਹੈ ਅਤੇ
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ
ਅੰਦਰੂਨੀ ਰਾਜਨੀਤਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲੋਕਤੰਤਰ
ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਸਾਰੀ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਦੇ
ਬਾਵਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸਥਿਰ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਰਾਜਨੀਤਕ
ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ
ਸੁਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ
ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅਨੇਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕਿਾਸ ਇਕ
ਮੁੱਲ ਮੰਤਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉੱਨੱਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧਤਾਂ
ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੇਂਝਿਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।
ਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਪਰ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ
ਵੱਲ ਚੱਲਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ।

ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰ ਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਦਾਰ ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤਕ ਦੀ
ਯਾਤਰਾ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ
ਮੁੜ-ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ, ਨਿਜੀਕਰਨ ਅਤੇ
ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ
ਨਵਾਂ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਖੁਸ਼ਗਲ ਅਤੇ
ਬੋਹੇਂਦ ਖੁਸ਼ਗਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਚੰਗਾ-ਖਾਸਾ ਵਾਧਾ
ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਗਤੀਸੀਲ ਸੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਗਰੀਬ, ਅਨਪੱਤ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ

ਸਮਾਜਿਕ ਜਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸੁੱਭਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਲਈ ਮਾਪਦੰਸ਼ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਤ-ਬਹਾਦਰੀ, ਕੁਨਠ ਅਤੇ ਬਾਹਰੁਬਲ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧਦਾ ਖਰਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅੱਖਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ

ਤੋਂ ਪੀਤੜ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਵਿਦਾਈ ਲਈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਸਿੰਟੇ ਵਜੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਰੀਬੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਸਫੋਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਛੇਕ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਘਟੀ ਹੈ।

ਅਰਥਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਖਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਪੱਛਮ ਗਈਆਂ। ਸੀਮਤ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਸ਼ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹੱਗਦਰੇ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਚਿੱਤਾ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਬੇਹੋਦ ਸੌਂਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਕਮਵਾਰ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਗਈ।

ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਬਿਲੇਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿਖੇ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਸੰਸਕਿਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਗੁਸੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਖੂਦ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬਿਹਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਨਾਗਰਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਜਨਤਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਹੂਲਤ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਬਟਵਾਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮੱਵਿਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹਾਬਰ ਹੈ ਪ੍ਰ

ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਿਸਵੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਰਜਵਾਤਾਸਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਵੱਡੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ। ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਕਾਮੇਡ ਤੇਜ਼ਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਦੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬੇਸਿਸਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਗੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ 1953 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਸਵੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੱਥੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵੋਟ-ਤੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਸਮਰਥਕ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਚੀਨ ਬਾਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ 1964 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗਰੁੰਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹਿਰ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਏਸੰਡਾ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਪਿਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਖੋਰਾਕ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਗਾਅ। ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵੰਡ ਹੋਣ ਸਦਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸਾਨ ਨਿਮਨ ਅਤੇ ਮੰਝਲੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ

ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
ਅਤੇ ਖੇਡੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ
ਕਾਰਨ ਆਮ ਕਿਸਾਨੀ ਵਪਾਰਕ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ
ਉੱਨਤ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ
ਰਿਆਇਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ
ਆਪਣੀ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆ
ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਮੰਦਗਲੀ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ
 ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ
 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਖੇਤੀ ਦੀ
 ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ
 ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੁਝ ਸਹਾਇਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੀ
 ਦਿੱਤੀ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ
 ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਾਪਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ
 ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤ
 ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੀਮਤਾਂ ਭਾਰੂੰ ਹੋਏ
 ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਅਤੇ
 ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਵਾਗੀ
ਜਮੀਨ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਹਲ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ।
ਵਾਹੀ ਲਈ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹਾਲ
ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਵਾਪਰਿਆਂ
ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਆਪਣੀ ਮਾੜੀ ਆਰਥਿਕ
ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ
ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਂ
ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਦ ਖਰੀਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੁਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ
ਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਸਬਸਿਡੀਆਂ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁਲਾਕਾਤ
ਆਦਿ ਹੋਰ ਸਹਲਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਫਾਇਦਾ ਵੱਡੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ

ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਾਨਤਾ, ਸਮਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਭਾਵ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ।

ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਟਿਲ, ਲੰਬੀ ਅਤੇ
ਖਰਚੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ
ਸਥਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਹਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮੱਕੇ ਨਹੀਂ
ਮਿਲਦੇ ਜੋ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਪਲਬਧ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਅਤੇ ਓਬੀਸੀ ਦੇ
ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਤਿਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਦਿੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ
ਹੋਣ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ।

ਪਰਵਾਜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਦਿਵਾਂਗ, ਟੈਰਾਂਸੰਸੈਂਡਰ, ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਲੱਕ, ਐਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੱਤ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਵੀ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਸਮਰਹ ਹਨ। ਜੈਡਰ ਆਧਾਰਿਤ ਘਰੇਲੂ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਹਿੱਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਜ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ, ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਆਜਾਦੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਨੈਤਿਕ ਸੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਜਨ ਗਣ ਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚ-ਸੁੱਚੇ ਸਮਰਪਣ ਸਦਕਾ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਦਿੜ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਵਰਗਾ ਗਣਤੰਤਰ ਇਕਤਾਵਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਜ਼ ਜਾਂ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰਿਤ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿੱਠੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਸੰਗੀਤਮਣੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਰਾਗ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਕਲਾਇਅਨਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਯਤਨ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਹੁੱਲਤਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਸਰਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ-ਅਨੁਸਾਸਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਰਸ ਦੀ ਸਿੰਧੀ ਲਈ ਨਿਸ਼ਠਾਪੁਰਵਕ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਬੁਰੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗਣਤੰਤਰ ਨੇ ਸਰਹੋਦ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਹਤ, ਚੋਣਾਂ, ਸਿੰਖਿਆ ਅਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਹ ਖੁੱਦ ਬਣਾਈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰਨ।

ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸ਼ਾਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਆਧਾਰ

ਉਠਾਇਆ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ
ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਸਗੋਂ
ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਗਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ
ਦਿੱਤੇ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ
ਨਾਲ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ
ਨਾਲ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ
ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ
ਧਨਾਢ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਇਆ। ਧਨੀ ਅਤੇ
ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਬਿਲੁਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ
ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ
ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਹੁਣ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ
ਦੀ ਆਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ
ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਹੈ।

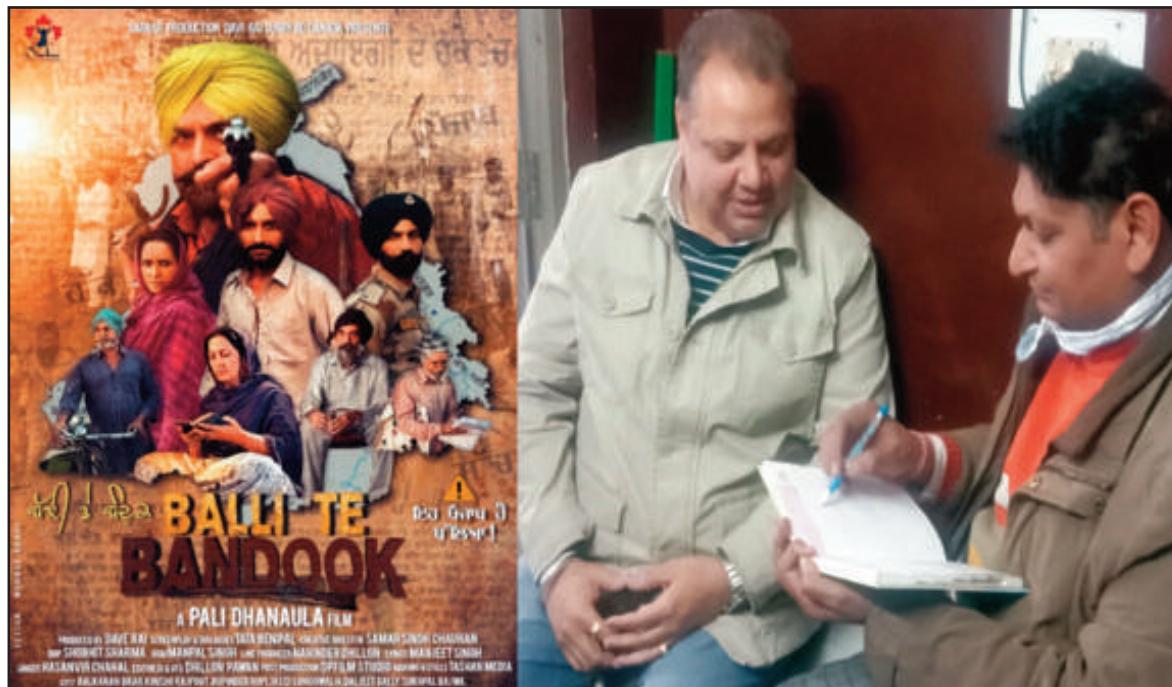
ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਲੱਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹੱਤੱਪਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਣ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਅਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਤਨੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਗਹਿਰੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਕਮਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਸ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਇਆਂ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯੋਗ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗੀ।

ਕਿਸਾਨੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬੱਲੀ ਤੇ ਬੰਦੂਕ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਰਿਲੀਜ਼

6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼- ਪਾਲੀ ਧਾਰਾ

ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ, ਪਿਛਲੇ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਧਰਨਾ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਬੱਲੀ ਤੇ ਬੰਦੂਕ' ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਜੋ ਲੰਗਭੱਗ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਸਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਭੰਗਤਾ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੰਗਕਰਮੀ ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਪਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਕਿਊਸਰ ਦੇਵ ਰਾਏ ਸਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਯੂ ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ "ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨਜ਼" ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ 42 ਮਿੰਟ ਦੀ ਫਿਲਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਅਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅਧੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਲਾਈਨ ਪ੍ਰੋਡਕਿਊਸਰ ਨਿਰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਤੇ

ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਮਨਜਿਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਮਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਮਾਣ ਗਾਇਕ

ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਸਨਵੀਰ ਚਹਿਲ ਵੱਲੋਂ ਗੀਤ ਗਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਬਲਕਰਨ ਬਰਾੜ,

ਖਸੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਜੱਸੀ ਲੋਗੋਵਾਲੀਆਂ, ਰੂਪੀ ਬਰਨਾਲਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ, ਪੁਸਥੀ ਉਪਲ ਆਦਿ ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਪਾਰਟਨਰ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼ (ਯੂਐਸਟੇ) ਦੁਆਬਾ ਦਰਪਨ (ਜਲੰਧਰ) ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ (ਕੈਨੇਡਾ) ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬ (ਯੂਐਸਟੇ) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਤ (ਜਲੰਧਰ) ਸਾਝਾਂ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ (ਕੈਨੇਡਾ) ਹਨ। ਪਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਤੁਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਮੂਹ ਪੰਚਾਇਤ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਬਾਬਾ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਬੱਗ ਸਿੰਘ, ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੱਡੂ, ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਚ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਰਏਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ, ਗੁਰਧਿੰਦਰ ਜਵੰਧਾ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ 'ਚ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਧੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਅਜ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜਾਈ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਾ ਉਤਰ ਸਕਣ ਦਾ ਗ੍ਰਾਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸੇੜੀ ਬਣਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਬੁਝ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਮਸਲੇ ਹਨ ਮਸਲਨ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਅਵਾਰਾ ਪਸੂਆਂ ਨੇ ਫਸਲਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਗਉਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਅਵਾਰਾ ਪਸੂਆਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਹਾਹਕਾਰ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਵੀ ਡਗਮਗਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ, ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਕਰੀਬਨ 1 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਣਿੱਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੇਲ ਰੋਕੇ ਅੰਦੇਲਾਨ ਸ਼ਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਸਰਕਾਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰੇਗੀ।

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹਿਂ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਰਜੇ ਦੀ ਪੰਡ ਇੰਨੀ ਭਾਗੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ

ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਰਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪੀਂਘੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲੇ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਹਨ। ਜੇ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਾਂ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਨਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਜ਼ਲਦੀ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਜ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜਾਈ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਾ ਉਤਰ ਸਕਣ ਦਾ ਗ੍ਰਾਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸੇੜੀ ਬਣਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਬੁਝ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਮਸਲੇ ਹਨ ਮਸਲਨ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਅਵਾਰਾ ਪਸੂਆਂ ਨੇ ਫਸਲਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਗਉਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਅਵਾਰਾ ਪਸੂਆਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਭੇਟ ਰੋਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇ ਬਣਾਈਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਲ ਬਾਰੇ ਹੈ ਹੈਸ ਆਈਟਮ 48 ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਮਿਲਖ ਮਹਿਸੂਲ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਈਟਮ 18 ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਨਿਜਾਤ... ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਈਟਮ 30 ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਆਈਟਮ 41 ਸਰਨਾਰਬੀਆਂ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਵਸੀਹ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਗੈਵਿਨ ਨਿਊਸਮ ਨੇ ਸਟੇਅ ਐਟ ਹੋਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਵਾਪਸ

ਫਰਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ / ਕੁਲਵੱਤ ਧਾਲੀਆਂ - ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਬੇ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰਨ ਦੇ ਮੈਂਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਜ ਨੇ ਸੇਮਵਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਸਟੇਅ ਐਟ ਹੋਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹਟਣ ਨਾਲ ਰੈਸਟੋਰੈਟ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਾਪਸ ਖੁੱਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਰਾਜਪਾਲ ਗੈਵਿਨ ਨਿਊਸਮ ਨੇ ਸੇਮਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਚ

ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਦਰ 20× ਦੇ ਕਰੀਬ ਘਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਦਾਖਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਿਰਾਵਟ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਪਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੋ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਸਾਨੂੰ ਸਥਤ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨਿਊਸਮ ਨੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 15 ਪੈਰਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਟੇਅ-ਐਟ-ਹੋਮ ਆਰਡਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜੈਆਦਾਤਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਲਾਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ 3.1 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਜੈਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 36,790 ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਲੀਹੋਂ ਲੱਘਾ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਬਹਾਲ ਹੋਵੇ

(ਸਫ਼ਾ 6 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ, ਜਾਪਾਨ ਤੇ ਜਗਤਮਨੀ ਸਨ, ਹਣ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੈਂਸ ਨਹੀਂ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਮਿਲੀ ਅਤੇ ਹੈਲਥ ਸਰਵੇ-5 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 2019-20 ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚੇ ਅਧੂਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹਨ। ਗਲੋਬਲ ਭੁੱਖ ਸੁਚਕ ਅੰਕ ਅਨੁਸਾਰ 2020 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ 102 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 94 ਸਥਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਦੀ ਦੇਸ਼ ਨੇਪਾਲ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਪੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਮੌਰਚਾ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੇ ਤੰਡਾਂ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਦ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ।

ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਲ ਮੁੜਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨੈਗੇਟਿਵ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਅਸਾਂਤ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਖੇਤੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਉਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਖੀਚਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੈਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ 6-7 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਰ

ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਮਨਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਬਲਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫ਼ੀ ਖਾਬਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਾਈਕਰੋ ਅਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤੀ ਜਿਹਸਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਖੀਚਦ ਖੀਚਦ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁੱਰਾਕ ਨਿਗਮ (ਐਂਡਸ਼ੀਆਈ) ਰਾਹੀਂ ਭੰਡਾਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਛੋਟੇ ਧੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁਪਰ ਆਈਗਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲ੍ਹੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ 742 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 40× ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਟੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਪੈਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਵਧਾਈਗੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਬੈਂਕ, ਰੇਲਵੇ, ਐਂਡਸ਼ੀਆਈ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਸਕਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇ ਕੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਹੜਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਪੈਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖੀਚਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਤੇਜ਼ੀ ਆਏਗੀ, ਉਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ 8-9x ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਕਤ 33-34% ਦੇਸ਼ ਦੀ

ਆਮਦਨ ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਤੋਂ ਪੱਹਿੱਲਾਂ ਘਟ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 24-25% ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਛੋਟੇ ਧੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਥਾਨਕ

ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕੇਵਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸਾਹਮਣਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਢਾਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਛੋਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰਡ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤਕ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਲੀਹਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦ

ਕੋੜਾਂ ਪੰਡੀਆਂ ਲਈ ਸੰਤਾਪ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ

ਇਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਪਿਛੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਲਈ ਨਾਨਕੇ ਜਾਂ ਦਾਦਕੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਏਸੇ ਹੀ ਤਰਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੁਰਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਆਰ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਡੀ ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਇੱਥੇ ਕੱਟਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸੈਟਰਲ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਚਾਈਨਾ, ਮੰਗੋਲੀਆ, ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮਹਿਮਾਨ ਪੰਡੀ ਸਾਡੀਆਂ ਪਾਣੀਆਂ ਰੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਫੇਰੀ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਅਚਨਚੇਤ ਤੇ ਦਰਦ ਭਰੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਾਂਭਰ ਝੀਲ ਨੇਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਡੀ ਇਕ ਭੈੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਏਵੀਅਨ ਬੈਂਟੂਲਿਜ਼ਮ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜਾ ਪਏ।

ਸਰਦੀ ਦੇ ਸੂਰਾਤੀ ਦੌਰ 'ਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਮੇਟਾ ਰੇਂਜ਼ 'ਚ ਜੰਗੀਲੀ ਜੀਵ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰ (ਸਾਵਾ ਮੱਘ) ਤੇ ਇਕ (ਟੀਲ) ਪੰਡੀ ਭੇਦਭਰੀ ਹਾਲਤ 'ਚ

ਮੁਤਕ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਭਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ 1200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਲੰਗ-ਅਲੰਗ ਪਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪੰਡੀ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5-1-2021 ਤਕ 2000 ਤਕ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਕੇਰਲਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਡੀ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ

ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਤਥਾਂ ਮਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਡਰੀ ਕੇ। ਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੱਤਾਂ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ ਕਰਕੇ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਪਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤਕ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਕਈ ਕਾਂ ਵੱਡੀ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇੰਡੀਅਨ ਵੈਟਰਨਰੀ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਬਰੇਲੀ ਦੀ ਇਕ ਲਬਾਰਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੈੱਗ ਡੈਮ ਝੀਲ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਪੰਡੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਵੈਟਰਨਰੀ ਕਾਲਜ ਪਾਲਮਪੁਰ, ਵੈਟਰਨਰੀ ਲਬਾਰਟਰੀ

ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਅਤੇ ਗੀਜ਼ਨਲ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਲਬਾਰਟਰੀ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਚੈਕ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜ ਗਏ ਸਨ।

ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਡੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਘਰੇਲੂ ਪੰਡੀ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਅਜੇ ਤਕ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਡੀ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੋਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਘਰੇਲੂ ਪੰਡੀ, ਥੋਰ ਪਿੱਛੇ ਸਾਂਭਰ ਝੀਲ 'ਤੇ ਮਰੇ ਪੰਡੀਆਂ ਚੌਂ ਤੇ ਹੁਣ ਪੈੱਗ ਡੈਮ ਝੀਲ, ਕੇਰਲਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਮਰ ਰਹੇ ਪੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਆਪਾਂ ਬਰਡ ਫਲ੍ਹ ਵਾਇਰਸ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੋ ਕੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਡੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਜੰਗਲਾਂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਸਚਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਪੰਡੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਇੰਨਾ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੱਸਿਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਡੇ ਤਕ ਵੀ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਪੰਡੀ ਸਾਡੇ

ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਗੱਲ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਮੁਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦਾ ਵੀ ਅਨਿਖਤਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 90 ਫ਼ਿਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੱਡੇ ਤਣੇ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖਤ ਪੰਡੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਪੰਡੀਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ਉਸੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਤੇ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਰਿਕਵਰੀ ਰੂਮ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਟਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਪੰਡੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਉਸ ਪੰਡੀ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਸੀ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕਈ ਘਾਤਕ ਕੀਤੇ ਮਕੌਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰੇ ਦੇਖੋ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਫੈਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੰਡੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇੰਡੀਆਂ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ- ਪੰਡੀ ਜੀਵ ਬੂਟੇ ਯਾਂਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਨੇ ਮੁੱਕੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਉਦੰਖੇ ਦੇ ਵੀ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।'

ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਾਰ

ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਾਹਤ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਸਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਲੋਕ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਸੈਰ ਸਾਫ਼ਟੇ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਕਾਰ ਡਰਾਈਵਿੰਗ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ 'ਚ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਤਕ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਉਹ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਦਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰ ਡਾਈਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰਗਤ ਸ਼ਾਸ਼ਟਰੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਆਉਣੀ

ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਜਰਮਨੀ

ਤੁਸੀਂ ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਆਰਟੀਓ 'ਚ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਇਟਲੀ 'ਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੇ ਕਹਿਰ ਢਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੌਤ ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਭਾਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਂਚ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸੱਕਲੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੁਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗਿਗਲੀਓ ਟਾਪੂ 'ਚ ਸਾਡੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ।

ਅੱਨ ਸੌ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਗਿਗਲੀਓ 'ਚ ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਸਮੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਇਆ ਰਿਹਾ, ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ 'ਚ ਲੋਛਣੇ ਨਾ ਲੱਭਿ

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsiddhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

